

Т. В. БРАТУСЬ, А. І. ГОЛУБ

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПОРОДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕЗЮМЕ

Проаналізовано основні проблеми автоматизованого породження англomовних резюме, виявлено особливості резюме як документа у межах документної лінгвістики, надано опис основних видів особистих документів, розглянуто основні його види, визначено граматичні (як морфологічні, так і синтаксичні), лексичні та стилістичні особливості англomовних резюме, серед яких домінування еліптичних речень, активного стану, абстрактних іменників, надано характеристику шаблонних технологій породження текстів комп'ютером, розроблено алгоритм програми породження англomовних резюме.

Ключові слова: автоматизоване породження текстів, документна лінгвістика, граматичні, лексичні та стилістичні особливості англomовних резюме, шаблонні технології.

Т. В. БРАТУСЬ, А. И. ГОЛУБ

ПРОБЛЕМЫ АВТОМАТИЗИРОВАННОГО ПОРОЖДЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ РЕЗЮМЕ

Проанализированы основные проблемы автоматизированного порождения англоязычных резюме, выявлены особенности резюме как документа в рамках документной лингвистики, описаны основные виды личных документов, рассмотрены основные их виды, выявлены грамматические (как морфологические, так и синтаксические), лексические и стилистические особенности англоязычных резюме, среди которых доминирование эллиптических предложений, активного залога, абстрактных существительных, охарактеризованы шаблонные технологии порождения текстов компьютером, разработан алгоритм программы порождения англоязычных резюме.

Ключевые слова: автоматизированное порождение текстов, документная лингвистика, грамматические, лексические и стилистические особенности англоязычных резюме, шаблонные технологии.

T. BRATUS, A. HOLUB

ISSUES OF AUTOMATED GENERATION OF ENGLISH RESUMES

The article deals with basic issues of automated generation of English resumes, determines specific features of a resume as a document within the framework of document linguistics, describes basic types of personal documents and distinguishes their kinds. The article also determines linguistic peculiarities of English resumes, i.e. grammar (both morphological and syntactic), lexical and stylistic peculiarities of English resumes, among which there are elliptical sentences, active voice structures, abstract nouns, compound multicomponent words, derivatives, abbreviations, clichés, words of evaluative positive connotation. The paper characterizes template technologies of computer generation of texts, develops the algorithm of English resume generation program.

Keywords: automated text generation, document linguistics, morphological, syntactic, lexical and stylistic peculiarities of English resumes, template technologies.

Вступ. В епоху розвитку інформаційних і комунікаційних технологій та їх впровадження в усі сфери людської діяльності проблема автоматизованого породження текстів набула особливої актуальності, у зв'язку зі збільшенням кількості інформації, що подається у вигляді електронних документів, значну частину яких складає ділова документація англійською мовою.

Актуальність сучасних досліджень в даній області пов'язана з розширенням і поглибленням ділових контактів як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Таким чином, звернення до проблеми автоматизованого породження англomовних резюме диктується потребою сучасного суспільства у створенні комп'ютерних систем, покликаних допомогти фахівцям, що працюють у сфері міжнародних і зовнішньоторговельних відносин, значно скоротити час, необхідний на їх створення, знизити ймовірність появи помилок, викликаних недостатньо високим рівнем володіння англійською мовою і технічними похибками.

Метою роботи є аналіз проблеми автоматизованого породження англomовних резюме.

Для досягнення цієї мети сформульовано **наступні задачі:**

- 1) виявити особливості структури офіційно-ділового документа;
- 2) визначити лексичні, семантичні та синтаксичні

особливості англomовних резюме;

- 3) розробити алгоритм породження загального виду резюме англійською мовою.

Особливість резюме як документа визначається у межах документної лінгвістики.

Документна лінгвістика – розділ сучасного мовознавства, що досліджує мовні особливості сучасної документної комунікації, склад знакових засобів, специфіку їх організації в документних текстах, закономірності створення самих документних текстів [1].

Документна лінгвістика як прикладна дисципліна виникла на межі функціональної стилістики та лінгвістики тексту, що зумовлено спільністю об'єкта дослідження, яким є текст як джерело та носій інформації.

Об'єктом вивчення документної лінгвістики можна вважати текст службових документів, а предметом вивчення документної лінгвістики у свою чергу є правила побудови та вживання певних мовних одиниць у уніфікованих текстах службових документів, правила побудови таких документів, виявлення категорій, які виражаються за цими правилами.

Поняття документний текст (ДТ) – є базовим в системі понять документної лінгвістики, який визначається як функціонально, змістовно, структурно і нормативно завершена мовна єдність, що є основним

комунікативним компонентом документа, скріплена модальністю, що є похідною від функціонально-нормативних умов документної комунікації [1].

У діловодстві кожної державної або комерційної організації важливою інформаційно-технологічною складовою частиною є правильний документообіг.

Документ – це матеріальний носій із зафіксованою на ньому інформацією. В якості носія може бути папір, фото- і кіноплівка, електромагнітні носії та ін. [2].

Сукупність взаємопов'язаних документів, в яких зафіксовані етапи трудової діяльності працівника, способи розрахунків по оплаті праці та інші особливості, називають документацією особистого походження (персоналу, кадрів).

Документи особистого походження є найбільш важливими документами і вимагають особливої ретельності і акуратності при оформленні та забезпечення збереження протягом тривалого терміну [3].

Види особистих документів:

- резюме;
- автобіографія;
- заява;
- розписка;
- довіреність (особиста).

Текст їх може бути довільним і складається самим автором, але реквізити повинні бути обов'язково в будь-якому з цих документів. [4]

У сучасному суспільстві більшість керівників хочуть керувати освіченими, грамотними та кваліфікованими працівниками. Знайти гідного співробітника не так вже й просто. Запропонувати свої послуги теж досить складно для кваліфікованих працівників. Тут на допомогу приходить резюме, як один з найефективніших засобів самореклами.

У словнику лінгвістичних термінів Матвеевої резюме як вид особистого документа визначається сучасний жанр офіційно-ділового стилю: письмовий текст з короткою інформацією про себе, що складається робітником для подальшої пропозиції роботодавцю. [5]

Існує три основні види резюме:

Хронологічне резюме – класичний формат, звичний і відомий більшості претендентів і рекрутерів. Цей вид резюме підходить для більшості позицій і звичний для аналізу співробітниками служби персоналу.

Функціональне резюме – цей формат передбачає перенесення акценту з досвіду здобувача на його професійні якості, навички, досягнення і потенціал. Найбільш оптимально застосовувати його тоді, коли людина перебуває на стартовій точці своєї кар'єри, або зацікавлена поміняти сферу діяльності або формат роботи.

Комбіноване резюме як вид документа будується на базі двох попередніх і містить характерні риси обох. Він рекомендований кандидатам, які мають профільний досвід і відмінний послужний список.

Також існують інші види резюме такі як відео-

резюме, резюме-іконографіка та міжнародний стандарт CV [6].

Резюме має бути детальним, максимально інформативним, але стислим. Основна вимога до такого документа – вичерпність потрібних відомостей і лаконізм викладу [7].

В даній статті проведено лексико-семантичний і граматичний аналіз англійських резюме.

Мовне наповнення текстів резюме задається насамперед особливостями лексичного складу, характерною рисою якого виступає номінативний стиль викладу.

Отже, лексико-семантичний аналіз англійських резюме дозволив виявити наступні характеристики лексичного складу резюме:

1) домінування абстрактних іменників і прикметників (capacity for teamwork, flexibility, adaptation та ін.);

2) використання власних назв, іменних предикатів (limited liability company (Ltd), I'm the right person, is careful and accurate та ін.);

3) вживання термінів, абревіатур (HMS SQL, SAP, HTML- Programming та ін.);

4) слів і виразів англійською мовою зі збереженням англійського написання (Controlling, Support, clear and grading, positive Feedback та ін.);

5) велика кількість чисел, наявність складних багатоконпонентних слів і дериватів із загальним прагненням вираження процесу або якості через іменник (Inventory Optimization, EDV/MS-Office skills, authoring, enhancement, та ін.);

6) широке застосування фраз-кліше (to value sth, to be in search of sth, I would be glad та ін.);

7) застосування рівноправних синонімічних варіантів (work, deal with, operate, do, make та ін.).

Семантичний аналіз текстів резюме виявляє наявність позитивно-оцінної конотації, вираженої в використанні одиниць емоційно-образного забарвлення, а також у вживанні багатозначних слів і виразів (high commitment and willingness to learn, good French, great general knowledge, new professional challenge, new high-quality professional contacts, extremely high priority та ін.).

До основних граматичних характеристик резюме, як морфологічних, так і синтаксичних, можна віднести наступні:

1) неповні або еліптичні речення;

2) наявність прямого порядку слів (worked as a basketball coach in summer camp);

3) використання модальних конструкцій в теперішньому часі (can handle, can consult);

4) форми ввічливого імперативу (please contact me, I will call you);

5) умовний спосіб для вираження модальності реальності (would support, could be possible, I would like to meet you та ін.);

6) позначення суб'єктивності висловлювання через використання особових і присвійних займенників, модальних слів, займенникових прислівників (founded my own home-baked cookie business);

7) переважання активного стану (write and edit professional reports);

8) поодинокі випадки використання питальних і окличних речень.

Сучасна лінгвістика тексту досліджує широке коло питань, серед яких виділення одиниць і структур на рівні тексту, виявлення закономірностей побудови текстів, проблеми реферування текстів і запису його семантики, а також породження і сприйняття тексту.

Проблема породження зв'язного тексту дуже складна, оскільки текст є результатом взаємодії великої кількості факторів – лінгвістичних, психологічних, логічних, фізіологічних. В цілому, технології породження текстів комп'ютером можна розділити на дві великі групи:

- 1) шаблонні технології;
- 2) лінгвістично мотивовані технології.

Шаблонні технології прості, надійні і знаходять широке промислове застосування. Найпростіші шаблонні системи використовують готові фрагменти написаного людиною тексту без їх додаткової обробки. Системи, створені на основі лінгвістично мотивованих технологій цінні тим, що дозволяють генерувати тексти з відносно вільним змістом, який не може бути заданий за допомогою готових фрагментів тексту. У даному випадку джерелом змісту породжуваного тексту є дані, представлені у вигляді баз даних, баз знань або виразів на формалізованих мовах [8].

У роботі запропонована наступна принципова схема алгоритму породження резюме.

Виходячи з того, що кожний вид англійського резюме має послідовну структуру, ми можемо використовувати шаблон структури, шаблонні вирази та характерні для кожного резюме речення із змінними даними.

Ми пропонуємо два алгоритми програми породження англійських резюме.

I етап. Автоматизоване визначення виду резюме.

За допомогою заголовків реквізитів резюме, визначаємо який вид резюме представлено користувачем (хронологічне, функціональне або комбіноване), виходячи з структури певного виду резюме, а саме підзаголовків (Profile, Education, Work History etc).

1. Завантажуємо резюме
2. Якщо реквізити мають такий порядок:
  - а) Profile;
  - б) Work History;
  - в) Education.

То програма обробляє його як резюме хронологічного виду.

3. Якщо реквізити розташовані в такому порядку:

- а) Job objective;
- б) Profile;
- в) Communication skills;
- г) Leadership;
- д) Initiative;
- е) References.

То програма визначає його як функціональне резюме.

4. У випадку коли реквізити подані у такому порядку:

- а) Consulting;
- б) Research;
- в) Writing;
- г) Languages;
- д) Sports;
- е) Education and experiences.

Таке резюме відносимо до комбінованого виду.

II етап. Генерування загального варіанта резюме без вказівки на певний вид.

1 В резюме створюється 5 полів для підзаголовків резюме (Name and Surname, Job Target, Capabilities, Work History and Education).

2 Заповнивши всі поля, користувач натискає кнопку «Зберегти», програма складає зміст усіх блоків структури, обробляючи їх.

а) В полі «Capabilities» програма обробляє інформацію и створює еліптичні речення, відсікаючи підмет.

б) В полі «Education» програма, обробивши інформацію, буде залишати лише рік, місце навчання та отриману ступінь.

3 На виході ми отримуємо готове резюме, яке користувач може використовувати при влаштуванні на роботу.

Висновки. Таким чином, в даній роботі виявлено особливості офіційно-ділового стилю та визначено місце резюме як особливого виду особистих документів, визначено лінгвістичні, семантичні та синтаксичні особливості англійських резюме та запропоновано алгоритм породження англійських резюме загального типу.

Список літератури

1. Кушнерук С.П. *Документная лингвистика (русский деловой текст): Учебное пособие.* Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 2013. 96 с.
2. Гавриленко С.Д. *Документирование в организации: В помощь секретарю-референту.* Минск: Амалфея, 2012. 125 с.
3. Діденко А.Р. *Сучасне діловодство: Навч. посібн. для проф.-тех. закл. освіти 3-є вид. К.: Либідь, 2011. 383 с.*
4. Стенюков М.В. *Делопроектирование на предприятии. Документы по личному составу.* М.: Приор, 2011. 208 с.
5. Матвеева, Т. В. *Полный словарь лингвистических терминов.* Ростов н/Д: Феникс, 2010. 92 с.
6. Слепович В.С. *Деловой английский язык (Business English): учебное пособие 7-е изд.* Минск: ТетраСистемс, 2012. 272 с.
7. Jackson T. *The Perfect Resume . An Anchor Press Book,* 2008. 78 с
8. *Шаблонні системи.* URL: <http://tplit.wikispaces.com> (дата звернення: 25.03.2018).

References (transliterated)

1. Kushneruk S.P. *Dokumentnaja lingvistika (russkij delovoj tekst): Uchebnoe posobie* [Document Linguistics (Russian business text): A manual for university students]. Volgograd: Volgograd State University Publishers, 2013. 96 p.
2. Gavrilenko S.D. *Dokumentirovanie v organizacii: V pomoshh' sekretarju-referentu* [Documenting in an organization: in aid of executive assistants]. Minsk: Amalfeya Publishers, 2012. 125 p.
3. Didenko A.R. *Suchasne dilovodstvo: Navch. posibn. dlja prof.-tekh. zakl. osviti 3-e vid.* [Modern Document Science: Manual for Vocational Technical Schools, third edition]. Kyiv: Lybid' Publishers, 2011. 383 p.

4. Stenjukov M.V. *Deloproizvodstvo na predpriyatii. Dokumenty po lichnomu sostavu* [Documenting at an Enterprise. Personnel documents]. Moscow: Prior, 2011. 208 p.
5. Matveeva, T. V. *Polnyj slovar' lingvisticheskikh terminov* [Complete Dictionary of Linguistic Terms]. Rostov: Feniks Publishers, 2010. 92 p.
6. Slepovich V.S. *Delovoj anglijskij jazyk (Business English)* [Business English]: uchebnoe posobie 7-e izd. [A manual for university students seventh edition]. Minsk: TetraSistems Publishers, 2012. 272 p.
7. Jackson T. *The Perfect Resume*. An Anchor Press Book, 2008. 78 p.
8. *Shablonni sistemi* [Template Systems]. Available at: <http://tplit.wikispaces.com> (accessed 25.03.2018).

Надійшла (received) 30.03.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Братусь Тетяна Василівна (Братусь Татьяна Васильевна, Bratus Tetyana Vasyliyevna) – кандидат філологічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем; м. Харків, Україна; e-mail: bratus.t.v@gmail.com

Голуб Аліна Ігорівна (Голуб Алина Игоревна, Holub Alina Ihorivna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студентка факультету соціально-гуманітарних технологій; м. Харків, Україна; e-mail: alinagolub1896@gmail.com

УДК 811.111'42

doi: 10.20998/2227-6890.2018.4.16

А. Г. БАЗАЛІЙ, Є. І. КОВАЛЬОВА

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕМАТИКИ

У даній статті проаналізовано основні методи перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики, виявлено труднощі при перекладі текстів у даній сфері. Проаналізовано поняття технічний текст та текст комп'ютерної тематики, розглянуто детально комп'ютерний дискурс та його особливості. Наглядно показані труднощі перекладу текстів комп'ютерної тематики з англійської мови українською та варіації їх перекладу з детальним пояснення вибраного методу. Детально розглянуто метод калькування, скорочення, вилучення, транслітерації, метонімії, абрєвіатур, метод опущення і додання.

Ключові слова: технічний текст, комп'ютерний дискурс, перекладацька трансформація, метод калькування, метод вилучення, метод скорочення, абрєвіатура, технічний переклад.

А. Г. БАЗАЛІЙ, Е. И. КОВАЛЁВА

ОСНОВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ КОМПЬЮТЕРНОЙ ТЕМАТИКИ

В данной статье проанализированы основные методы перевода технических текстов компьютерной тематики, выявлены трудности при переводе текстов в данной сфере. Проанализировано понятие технический текст и текст компьютерной тематики, рассмотрены подробно компьютерный дискурс и его особенности. Наглядно показаны трудности перевода текстов компьютерной тематики с английского языка на украинский и вариации их перевода с подробным объяснением выбранного метода. Подробно рассмотрен метод калькирование, сокращение, изъятие, транслитерация, метонимии, аббревиатур, метод опущения и добавления.

Ключевые слова: технический текст, компьютерный дискурс, переводческая трансформация, метод калькирование, метод извлечения, метод сокращения, аббревиатура, технический перевод.

A. BAZALIY, Y. KOVALOVA

THE MAIN FEATURES OF TRANSLATION OF TECHNICAL COMPUTING TEXTS

In this article the main methods of the translation of technical computing texts are analyzed. The main difficulties of the translation of the computing texts are revealed. Concepts of the technical text and the text of computer subject are analyzed. The computer discourse and its features are considered explicitly. The article shows the difficulties of translation of computing texts from English into Ukrainian. The attention is paid to variety of the translation methods (with a detailed explanation of the chosen method). The methods of calculating, reducing, removing, transliteration, metonymy, abbreviations, method of omission and addition are considered in details.

Keywords: technical text, computer discourse, translation transformation, tracing method, method of extracting, abbreviation, abbreviation, technical translation.

В даний час існує велика потреба у фахівцях, що володіють здібностями перекладу технічних текстів. В час дивовижного розвитку комп'ютерних технологій, сфери інформаційних технологій все популярнішим стає переклад текстів комп'ютерної тематики. Технічний перекладач має постійно вдосконалювати не тільки знання мови, а також має освоювати спеціалізовану літературу та вільно орієнтуватися у специфічній термінології, в тій чи іншій сфері, додаючи до гуманітарних якостей більш поглиблене знання вузькопрофільної тематики.

Вивчення особливостей перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики є досить важливою темою бо, комп'ютерна техніка стає невід'ємною частиною нашого життя. Актуальність дослідження продиктована необхідністю розуміння комп'ютерних термінів та їх адекватного перекладу, перекладу технічної документації, програмних додатків, літератури та відповідної фахової мови новітнього кіберсуспільства.

За словами Е. Грязнової «Технічний текст - це повний, однозначний і точний виклад матеріалу, при

© А. Г. Базалій, Є. І. Ковальова, 2018